

спеціальні курси, семінари, тренінги, спрямовані на підвищення рівня економічної та юридичної грамотності; підготовка висококваліфікованих фахівців шляхом створення нових програм навчання; активізація участі громадськості в прийнятті управлінських рішень стосовно покращення бізнес-середовища.

[1] Красота О. В., Кір'єв І. С. Особливості розвитку малого підприємництва в умовах порушення макроекономічної стабільності. *Ефективна економіка*
URL: http://www.economy.nayka.com.ua/pdf/2_2021/100.pdf

[2] Витрати на виробництво продукції (товарів, послуг) підприємств за видами економічної діяльності з розподілом на великі, середні, малі та мікропідприємства у 2012- 2019 роках/ URL: <http://www.ukrstat.gov.ua/>

[3] Марченко В.М., Харитоненко Д.В. сучасні тенденції розвитку малого підприємництва в Україні. URL: <http://ev.fmm.kpi.ua/article/view/225854>

УДК 658.589:621

КОМПЛЕКСНИЙ СИСТЕМНИЙ АНАЛІЗ ІННОВАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА

COMPREHENSIVE SYSTEM ANALYSIS OF INNOVATIVE ACTIVITY OF THE ENTERPRISE

*канд. екон. наук О.Ю. Чередниченко¹,
канд. екон. наук К.В. Соляник², Д.Д. Торопова³*

¹ *Національний юридичний університет імені Ярослава Мудрого (м. Харків)*

² *Міністерство інфраструктури України (м. Київ)*

³ *Український державний університет залізничного транспорту (м. Харків),*

*PhD (Econ.) O.Y. Cherednychenko¹,
PhD (Econ.) K.V. Solyannik², D.D. Toropova³*

¹ *Yaroslav Mudryi National Law University (Kharkiv),*

² *Ministry of Infrastructure of Ukraine (Kyiv),*

³ *Ukrainian State University of Railway Transport (Kharkiv),*

Сьогодні підприємство може вижити на ринку тільки за рахунок інновацій, які хоча б на короткий проміжок часу забезпечують його конкурентоспроможні переваги. Розробка нових комплексних підходів до оцінки інноваційної діяльності стає базисом для формування стратегій розвитку підприємств, є основою для розробки державної інноваційної політики, визначає підходи до маркетингових досліджень на ранніх стадіях життєвого циклу інновацій, є підставою практичних рішень з управління інноваціями.

Разом з тим, реалізація даного підходу неможлива без формування законодавчої, нормативної та методичної бази управління інноваційним розвитком підприємства. Окремі аспекти такої діяльності отримали достатній розвиток у вітчизняній науці і практиці, однак в них відсутній комплексний підхід, що дозволяє здійснювати ефективне управління інноваційним розвитком. Незважаючи на оголошений в Україні курс на інноваційний розвиток, велика частина вітчизняних підприємств не має чіткої інноваційної стратегії і не звикла до інвестування у власні дослідження і розробки. Однією з причин даної тенденції можна назвати відсутність в управлінні інноваційною діяльністю ефективною системою оцінки інноваційного розвитку.

Разом з тим, така оцінка є вихідною базою для прийняття управлінських рішень, пов'язаних з формуванням, реалізацією та коригуванням інноваційної політики підприємства, а також дозволяє провести порівняльний аналіз привабливості декількох підприємств для зовнішнього інвестування інноваційних розробок. Існуючі методологічні підходи до оцінки мають як позитивні, так і негативні сторони. Головний недолік - це суб'єктивізм експертної оцінки параметрів інноваційної активності, а також відсутність комплексності в обліку не тільки витрат, але і результатів інноваційної діяльності. Таким чином, управління інноваційною діяльністю підприємства вимагає розробки методики комплексного системного аналізу інноваційної діяльності. Мета такого аналізу полягає в оцінці ефективності інноваційної діяльності та її впливу на фінансово-господарську діяльність підприємства, а також вибір і обґрунтування найбільш ефективних напрямів інноваційної діяльності.

Відомо, що будь-яка оцінка, в тому числі і оцінка інноваційної діяльності, вимагає розробки системи показників, за допомогою яких можна досліджувати її різні аспекти, а також формування інформаційної бази, здатної надати інформацію, що буде відповідати аналітичним потребам. У той же час, слід зазначити неможливість формування універсальної системи показників, що дозволяє вирішити весь комплекс проблем аналізу інноваційної діяльності підприємства.

Набір показників, що застосовуються для такої оцінки, залежить від конкретних умов діяльності економічного суб'єкта, цілей і суб'єктів аналізу. Всі завдання, які необхідно вирішити в рамках комплексної оцінки, можна звести до наступних: 1. Оцінка інноваційного потенціалу, як забезпечення готовності підприємства виконувати завдання, що забезпечують досягнення поставленої інноваційної мети. 2. Вибір і обґрунтування інноваційних проектів на основі критеріїв ефективності інвестиційних, а також показники ефективності виробничої і маркетингової діяльності. 3. Оцінка інноваційної привабливості, під якою розуміють доцільність вкладень коштів у реалізацію інноваційних

проектів. Відомо, що у вітчизняній практиці основними джерелами фінансування інновацій виступають власні кошти (понад 80-87% підприємств для фінансування інновацій використовують прибуток). Однак такий характер фінансування має істотний недолік, практично стримуючий темпи впровадження інновацій. Важливими особливостями нововведень підприємств, що базуються на власних силах, залишаються їх відносні, скромні масштаби і відсутність впроваджених розробок глобального характеру. Обмеженість коштів обумовлює ще одну особливість - поступовий характер інноваційних проектів, підприємство стає свідомо позбавленим можливості одночасного реструктурування всіх сторін діяльності. 4. Оцінка результатів інноваційної діяльності та її впливу на фінансовий стан і фінансові результати. Рішення всіх 4-х виділених завдань, формування системи показників для їх вирішення визначаються багатьма факторами, і, не в останню чергу, залежать від особливостей економічних суб'єктів, які здійснюють інноваційну діяльність.

У зв'язку з цим, для врахування галузевих характеристик, типу виробництва, особливостей протікання інноваційних процесів, а також нових видів інноваційної діяльності, необхідна їх угруповання, одним з варіантів якої може бути виділення таких підприємств, як: стратегічні новатори; «нестійкі» новатори; модифікатори технологій; «прийомні батьки» технологій; нетехнологічні новатори. Очевидно, що для комплексної оцінки ефективності інноваційної діяльності доцільно використовувати систему показників, орієнтовану на врахування особливостей виділених економічних суб'єктів. В якості оціночних показників слід використовувати показники ділової активності, а для деяких типів компаній - показники соціальної та екологічної ефективності.